

"Жалпы иш" коомдук фонду

**«Алдыда боло турган жергиликтүү кеңештерге
шайлоо жөнүндө калктын пикири»**

Коомдук пикирди сурамжылоонун жыйынтыгы боюнча
талдоо отчету, 2021-жылдын 3-17-марты

Фонд жөнүндө

“Жалпы иш” коомдук фонду – Кыргыз Республикасындагы ар түрдүү деңгээлдердеги шайлоолорго мониторинг жүргүзүү, жарандык билимдин деңгээлин жогорулатуу долбоорлорун ишке ашыруу, жарандардын өлкөнү башкаруу процесстерине активдүүрөөк катышуусуна жардам көрсөтүү үчүн түзүлгөн көзкарандысыз уюм.

Фонддун миссиясы - аралашуу, дискурс жана коомдук көзөмөлгө катышуу менен өлкөдө кабыл алынган чечимдердин сапатына таасир этүүчү мүмкүнчүлүктөрдү жарандарга түзүп берүүгө көмөктөшүү.

Бул коомдук пикирдин сурамжылоосу USAIDдин колдоосунда «Жалпы иш» коомдук фонду тарабынан ишке ашырылуучу «Кыргыз Республикасында шайлоолорго көз карандысыз байкоо жүргүзүү» долбоорунун шайлоочуларды окутуу компонентинин алкагында жүргүзүлгөн.

«Жалпы иш» КФнын командасы коомдук пикирдин сурамжылоосунун жыйынтыгы өлкөнүн жарандарына, ЖМКларга, саясий партияларга, жарандык коомдун институттарына жана чечимдерди кабыл алган жактарга алдыдагы шайлоолорго байланыштуу маанилүү маселелер жөнүндө маалымат берүүгө жардам берет деп эсептешет.

Бул (басылма – публикация, исследование – изилдөө, проект, отчет, вебсайт, макала – статья) Америка Кошмо Штаттарынын эларалык өнүктүрүү агентствосу (USAID) аркылуу Америка элинин жардамы менен ишке ашырылды. Басылманын мазмуну үчүн «Жалпы иш» коомдук фонду жооптуу жана ал USAID же Америка Кошмо Штаттарынын өкмөтүнүн көзкарашын сөзсүз түрдө чагылдыруусу шарт эмес.

Методология

Методология

- Респонденттердин сурамжылоосу негизги байланыш операторлорунун (O!, Megascom, Beeline) мобилдик номерлерине телефондон сурамжылоо аркылуу жеке интервью ыкмасында өткөрүлдү. Социологиялык изилдөө Кыргыз Республикасынын бардык облустарында жүргүзүлдү.
- Изилдөөнү жүргүзүү жана алынган натыйжаларды бүткүл Генералдык жыйындыга экстраполяциялоо үчүн Кыргыз Республикасынын 18 жаштан өйдө курактагы 1200 тургунунан түзүлгөн тандоо өлчөмү эсептелген. Тандоонун белгиленген өлчөмү жетиштүү болуп саналат жана 95% ишенимдүү ыктымалдыкта Генералдык жыйындынын деңгээлинде $\pm 2,8\%$ тактык менен корутунду чыгарганга мүмкүндүк берет. Ишенимдүү ыктымалдыгы кокустан айтылган жооп канчалык ыктымалдыкта ишенимдүү интервалына туура келээрин көрсөтөт. Ишенимдүү интервалын каталык катары түшүнүүгө болот, ал жооптор түшө турган тандалган чекиттен эки тарабына тең бөлүштүрүүнүн ийри сызыгынын керилүүсүн келтирет.
- Изилдөөнү жүргүзүү үчүн стратифицирленген тандоо курулган. Бишкек жана Ош шаарын кошкондо 9 страта бөлүнүп алынган. Генералдык жыйынды катары Улуттук статистика комитетинин жана Борбордук шайлоо комиссиясынын 2020-жылга маалыматтарына ылайык Кыргыз Республикасынын 18 жаштан жогору курактагы калкы алынган.
- Страталар ортосунда адамдардын санын бөлүштүрүүдө тандоонун тең чоңдуктагы/пропорциясыз бөлүштүрүлүшү тандалды. Тандоонун мындай бөлүштүрүлүшү калкынын саны аз болгон страталардагы респонденттердин жетишсиз санын көбөйтүүгө мүмкүндүк берди.
- Тең чоңдуктагы тандоону колдонууда маалыматтарды топтогондон кийин пропорционалдуу өлчөө процедурасы жүргүзүлдү, ал тең чоңдуктагы тандоону жетишсиз көрсөтүлгөн байкоолорду оордотуу менен жана ашыкча көрсөтүүлөрдү жеңилдеткен Генералдык жыйындыга жакын кылып коррективдөөгө мүмкүндүк берди.

The background of the slide is a light gray map of the Republic of Armenia, showing its geographical outline and internal administrative boundaries. A dark blue L-shaped graphic element is positioned in the upper right quadrant, consisting of a horizontal bar extending from the left edge and a vertical bar extending downwards from its right end. The word "Демография" is centered on the map in a large, black, sans-serif font.

Демография

Социалдык демографиялык көрсөткүчтөр

	%		
		18-29 жаш (n=348)	29%
Бишкек ш. (n=211)	18%	30-39 жаш (n=291)	24%
Ош ш. (n=59)	5%	40-49 жаш (n=207)	17%
Чүй облусу (n=183)	15%	50-59 жаш (n=180)	15%
Талас облусу (n=46)	4%	60-69 жаш (n=119)	10%
Ош облусу (n=240)	20%	70 жаш жана андан улуу (n=55)	5%
Нарын облусу (n=52)	4%	Эркек (n=570)	48%
Ысык-Көл облусу (n=92)	8%	Аял (n=630)	53%
Жалал-Абад облусу (n=222)	19%		
Баткен облусу (n=95)	8%		
Шаар (n=513)	43%		
Айыл (n=687)	57%		

Алдыдагы шайлоонун маанилүүлүгү жана катышуу ниети

Жергиликтүү кеңештерге шайлоо 2021-жылдын 11-апрелине белгиленген. Калктын 73% жергиликтүү кеңештерге шайлоо жөнүндө жакшы билишкенин белгилей кетүү керек. Алардын ичинен 80% шайлоого катышууну пландаштырууда.

Калк жергиликтүү кеңештерге шайлоого катышууну маанилүү деп эсептейт. Жалпысынан, респонденттердин 66% алдыдагы шайлоого катышуу «маанилүү» жана «көбүнчө маанилүү» деп белгилешет. Жергиликтүү кеңештерге шайлоодо добуш берүү эмне үчүн маанилүү деген суроого жооп катары аталган себептердин ичинен төмөнкүлөр биринчи орунда: жарандык жигердүүлүк - 34%, жергиликтүү жамааттын бейпилдиги жергиликтүү кеңештерден көз каранды экендигин 32% белгилешти, ал эми 29% шайлоого жогорку деңгээлде катышууну камсыз кылуу шайлоонун таза өтүшүнүн ыктымалдыгын көбөйтөт деп эсептешет.

Административдик ресурсту туура эмес колдонуу мүмкүнчүлүгү

Респонденттердин 22% жергиликтүү кеңештерге шайлоодо административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдалануу ыктымалдыгы жогору болгондугун белгилешти. 20% бул шайлоодо административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдалануу болбойт деп эсептешет. 26%га бул суроого жооп берүү кыйынга турду. Административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдалануу ыктымалдыгынын себептерин териштирип, 61% шайлоо учурунда административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдаланууну кадимки тажрыйба деп аташты. 22% айрым партиялар административдик ресурсту колдонбосо жеңишке жетишпейт деп белгилешти.

Пара берүү ыктымалдыгы

Сурамжыланган респонденттердин 27% жергиликтүү кеңештерге шайлоо добуш сатып алуусуз өтөт деп эсептешет. Респонденттердин 20% бул шайлоодо добуштарды сатып алуу мүмкүнчүлүгү жогору экендигин белгилешти. Добуштарды сатып алуу ыктымалдыгынын себептерин териштирип, 52% бул шайлоо учурундагы кадимки тажрыйба деп эсептешет, респонденттердин 24% добушту сатып алууну убактылуу баюу үчүн жакшы мүмкүнчүлүк деп эсептешет, ал эми 14% элдин кимге добуш бергендиги менен иши жок, демек, добуштарды сатып алуу ыктымалдыгы жогору деп эсептешет.

Белгилүү бир саясий партияга добуш берүү чечимине эмне таасир этет?

Сурамжыланган респонденттер кайсы бир партияга добуш берүү чечимине таасир этиши мүмкүн болгон 4 негизги себептерди аташты:

- Респонденттердин 40% саясий партиянын программасынын мазмуну биринчи кезекте таасир этерин белгилешти.
- 13% саясий партиянын талапкерлеринин тизмесине көңүл бурушат.
- Респонденттердин 11% саясий партиянын таза абройун белгилешти.
- Сурамжыланган респонденттердин 21%на кайсы бир саясий партияны шайлоонун себептерин айтуу кыйынга турду.

Жергиликтүү кеңештердин депутаттары жергиликтүү көйгөйлөрдү кантип чечишет?

Респонденттерден жергиликтүү кеңештин депутаттары жергиликтүү тургундардын көйгөйлөрүн чечүүгө канчалык жигердүү катышып жаткандыгын баалоо сунушталды:

- 17% депутаттар депутаттарды бир кыйла активдүү деп эсептешет жана 25% жергиликтүү коомчулуктун көйгөйлөрүн чечүүгө активдүү катышат деп эсептешет.
- 29% депутаттар жергиликтүү көйгөйлөрдү чечүүдө эч кандай активдүүлүк көрсөтүшпөйт деп эсептешет. Тактап айтканда, Бишкек шаарынын, 41%, Чүй облусунун, 36%, ошондой эле Ош жана Жалалабад облустарынын тургундары, 34%, иш-аракеттердин таптакыр жетишсиздигин байкашат. 16% депутаттар жергиликтүү көйгөйлөрдү чечүүдө жигердүү эмес, жигердүү эмес деп эсептешет.

Депутаттар кандай сапаттарга ээ болушу керек?

Изилдөөнүн жүрүшүндө шайлоочулар жергиликтүү кеңештердин депутаттарынан көргүсү келген 3 негизги сапат аныкталды:

- Респонденттердин 68% - чынчылдыкты белгилешти.
- 55% - жарандык жигердүүлүк көрүнүшүн белгилешти.
- 49% - сапаттуу билимди белгилешти.

Аялдар үчүн квота жөнүндө

Ошондой эле, сурамжыланган респонденттер өлкөнүн саясий турмушундагы гендердик квоталардын мааниси жөнүндө пикирлерин билдиришти. 42% аялдардын тажрыйбасын саясатта колдонуу үчүн киргизилген гендердик квоталар маанилүү деп эсептешет. Жооп бергендердин негизги үлүшүн 49% аялдар түздү, 50%дан көбү 60 жаштагы респонденттер болду. Респонденттердин 29% гендердик квоталарды киргизүүнүн маанилүүлүгүн баалоодо кыйналышты. Респонденттердин 10% саясий турмушта гендердик теңчиликти сактоо зарыл деп эсептешет. Негизинен, 18ден 29 жашка чейинки жаштар ушундай деп эсептешет. 12% гендердик квоталар өлкөнүн саясий турмушунда маанилүү эмес деп белгилешти. Мындай жооп бергендердин негизги үлүшүн 18% эркектер түзүштү.

Теледебаттар жөнүндө

Жергиликтүү кеңештерге шайлоодо биринчи жолу теледебаттар пландаштырылууда. Респонденттердин 59% үгүт мезгилинде теледебаттарга байкоо жүргүзөөрүн белгилешти. Негизинен, кызыккандар 63% шаар тургундары болушту, айрыкча Ысык-Көл жана Жалал-Абад облустарында.

Мэрлер жана айыл өкмөт башчылары жөнүндө

Шайлоочулар өзүлөрү мэрлерди жана айыл өкмөт башчыларын тандап, дайындашы керек деп респонденттердин 70% белгилешти.

Мэрлердин жана айыл өкмөт башчыларынын өкмөттөн көз карандысыздыгына баа берүүдө, респонденттердин 43% шаарлардын мэрлери жана айыл өкмөт башчылары толугу менен көз каранды деп эсептешет. Респонденттердин 26% бул суроого жооп берүүдөн кыйналышты же жергиликтүү өз алдынча башкаруунун иши жөнүндө билишпейт. 11% гана мэрлер жана айыл өкмөт башчылары көз карандысыз иштешет деп ишенишет.

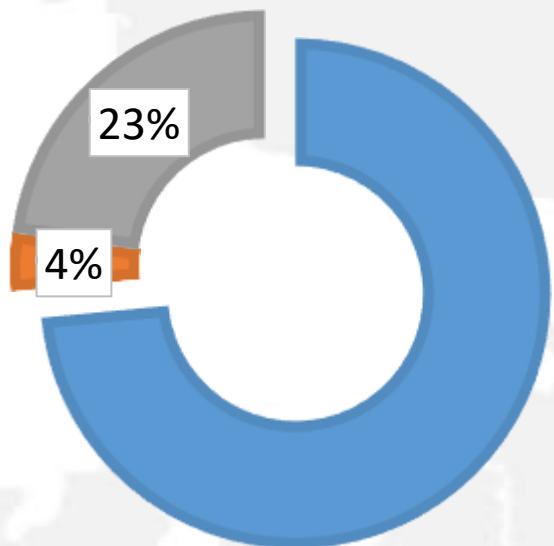

Изилдөөнүн жыйынтыгы

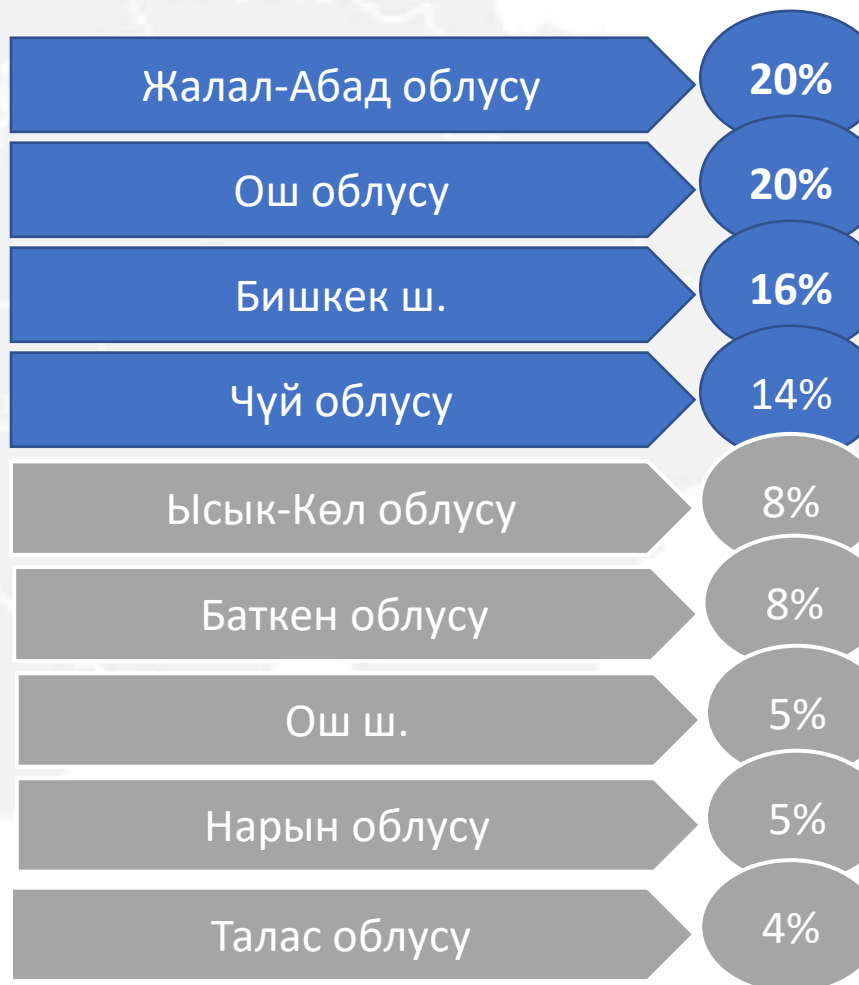
Калктын кабардарлыгы: сиздин айылда / шаарда 2021-жылдын 11-апрелинде жергиликтүү кеңештерге шайлоо өткөрүү пландаштарылып жатабы?

БАРДЫГЫ (N=1200)

■ Жок (n=53) ■ Билбейм (n=276)

Ооба (n-871)
73%

50-59 жаш
86%

60-69 жаш
82%

Сиз 2021-жылдын 11-апрелинде боло турган жергиликтүү кеңештерге шайлоодо добуш берүүнү пландап жатасызбы?

Пландап жатам,
бардыгы өлкөдөгү
кырдаалга
байланыштуу
(n=44)

80%

Ооба, сөзсүз түрдө шайлоого катышам
(n=679)

(n=871) Шайлоонун
өтүшү жөнүндө
билишет

5%

Жок,
шайлоого
катышпайм
(n=103)

10%

5%

Билбейм, жооп
берүүдөн кыйналам
(n=45)

80%

63%

75%

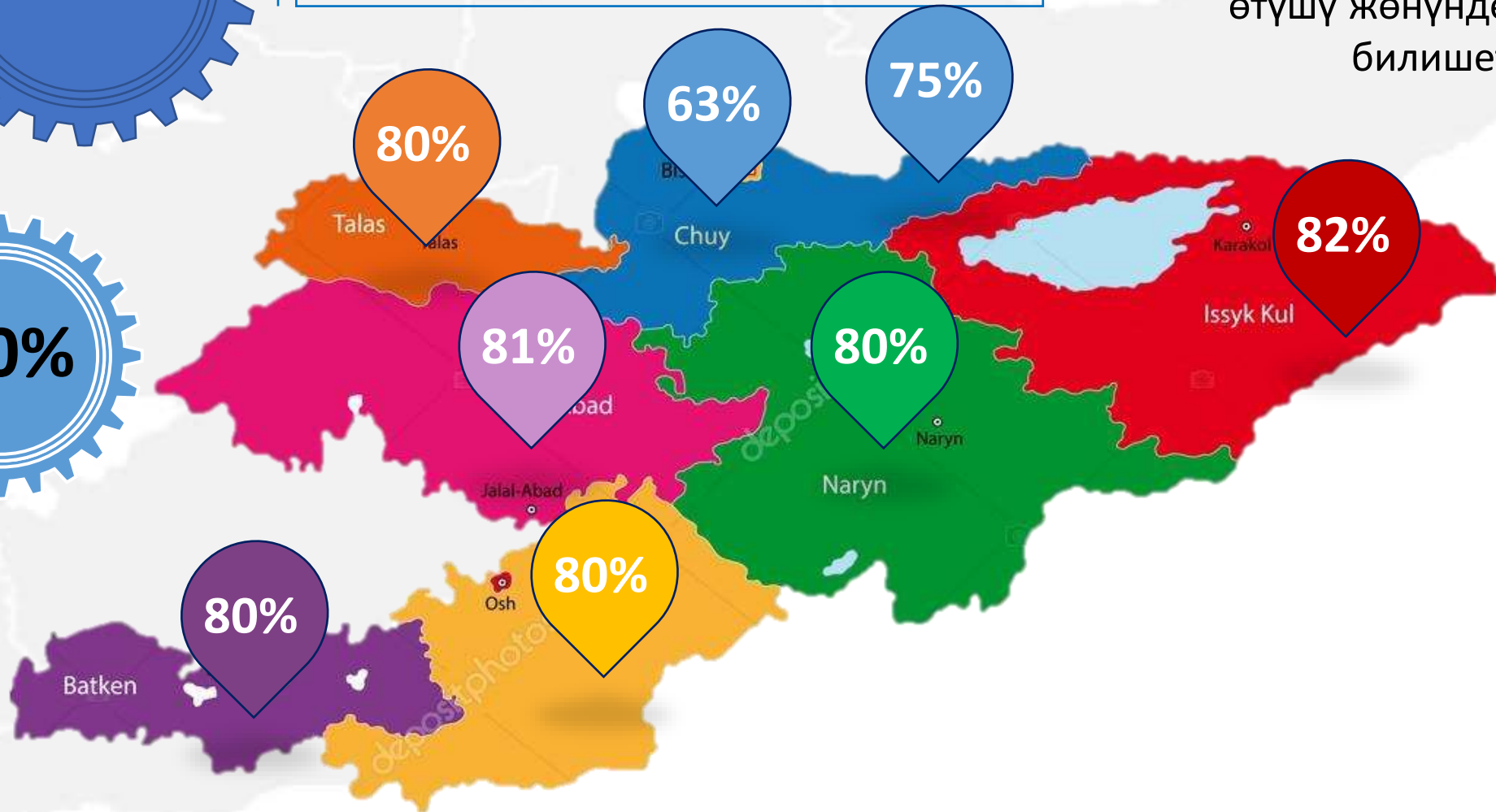
82%

81%

80%

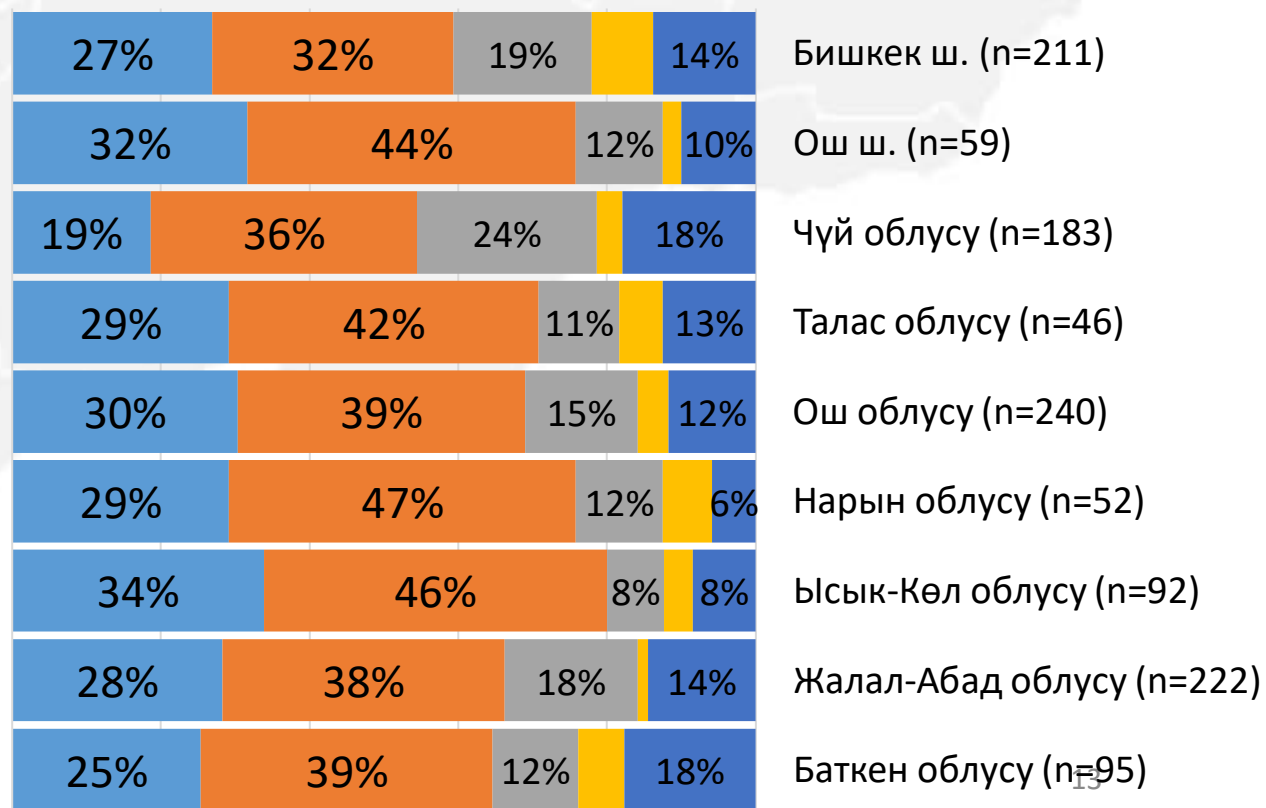
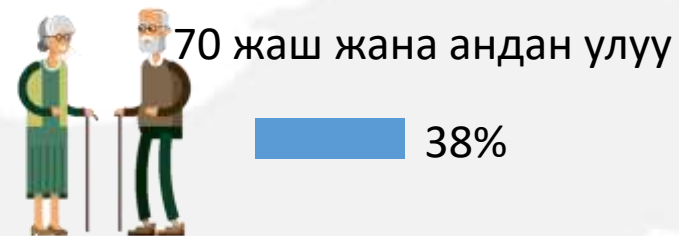
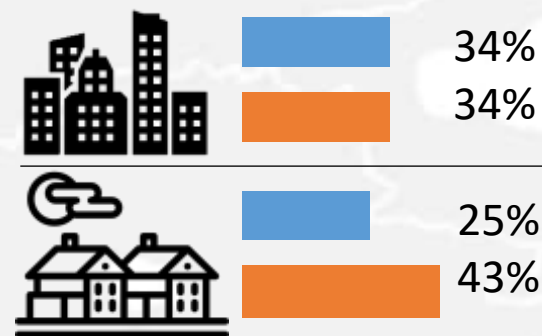
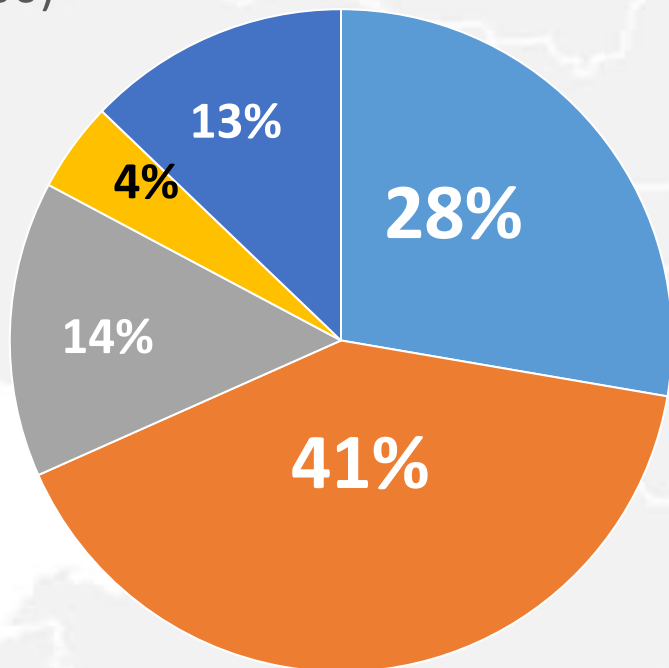
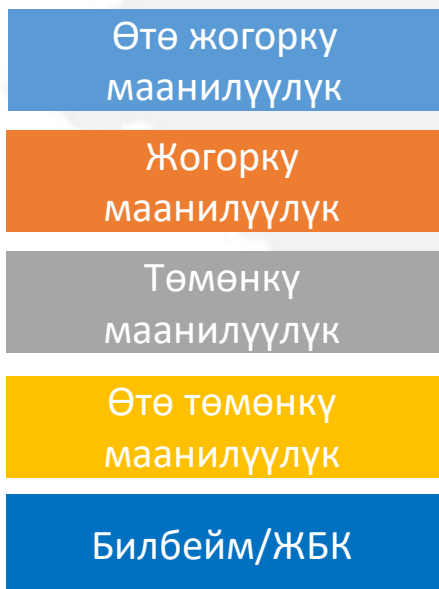
80%

80%

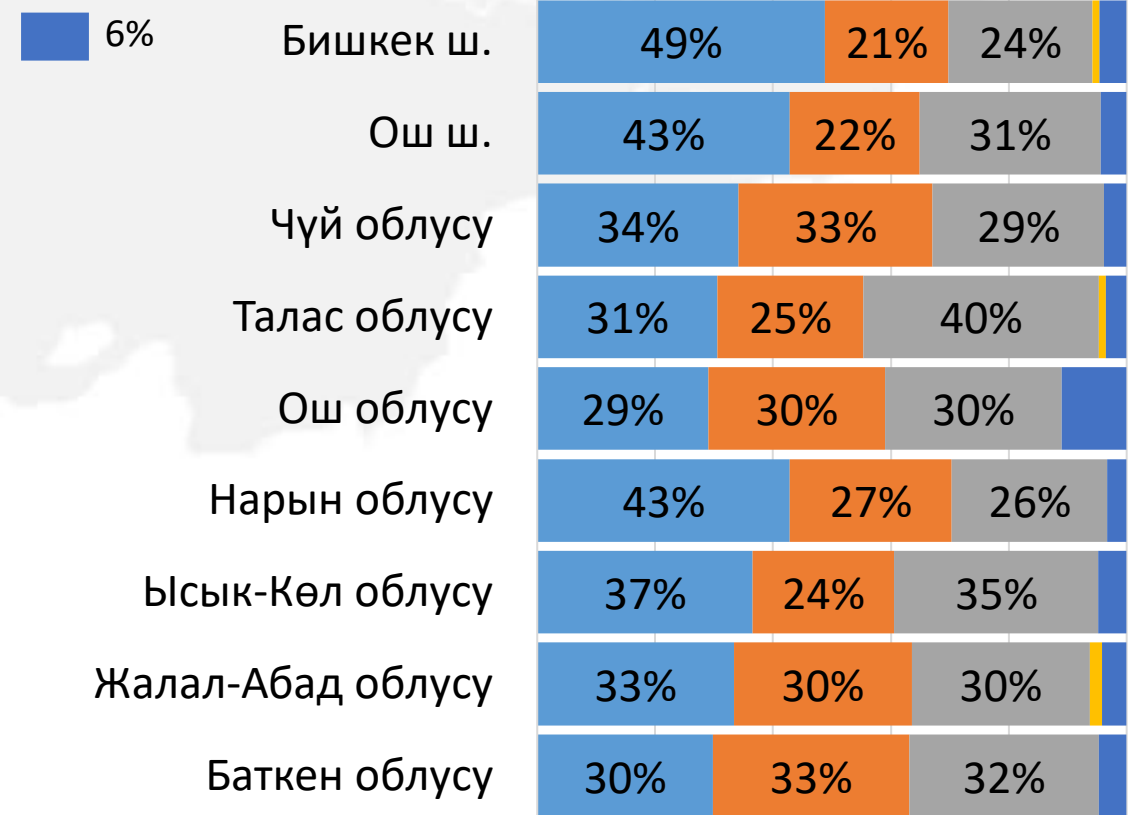
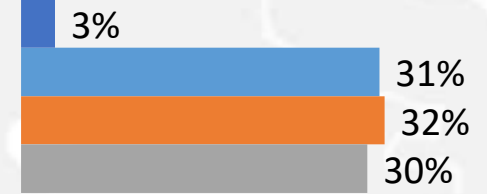
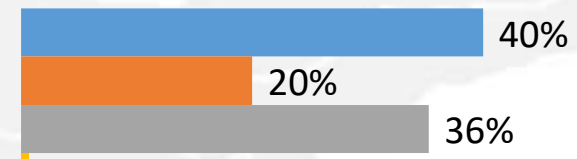
Жергиликтүү кеңештерге шайлоодо добуш берүүнүн маанилүүлүгүн бааласаңыз?

Бардыгы (N=1200)

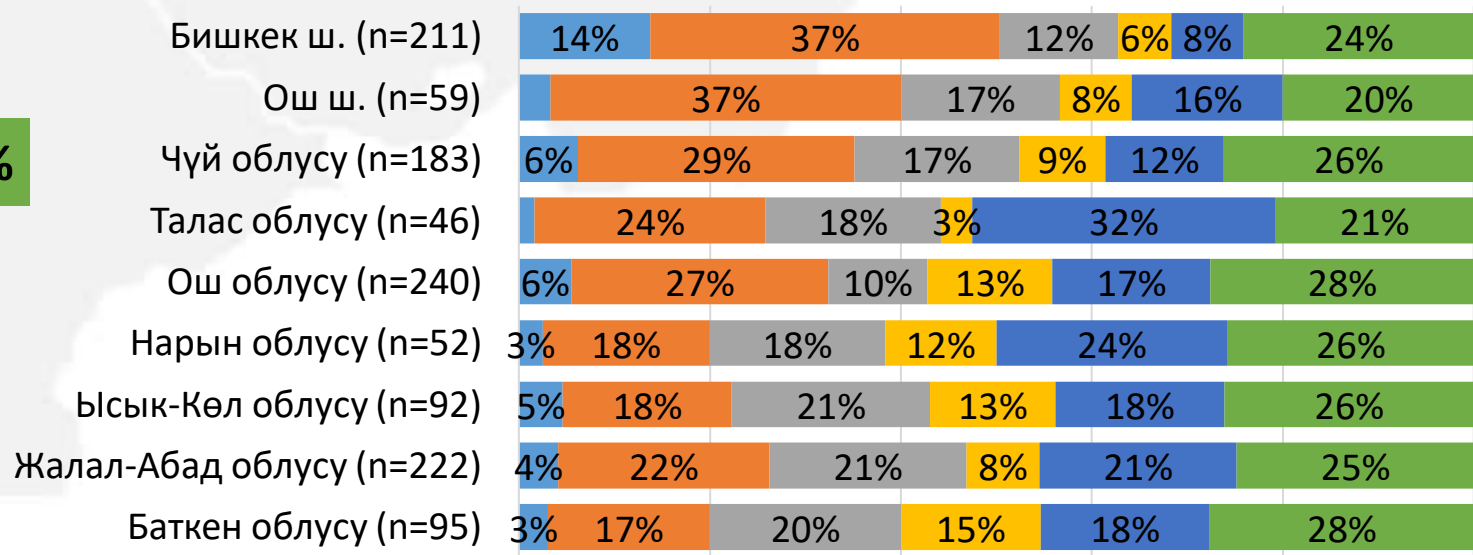
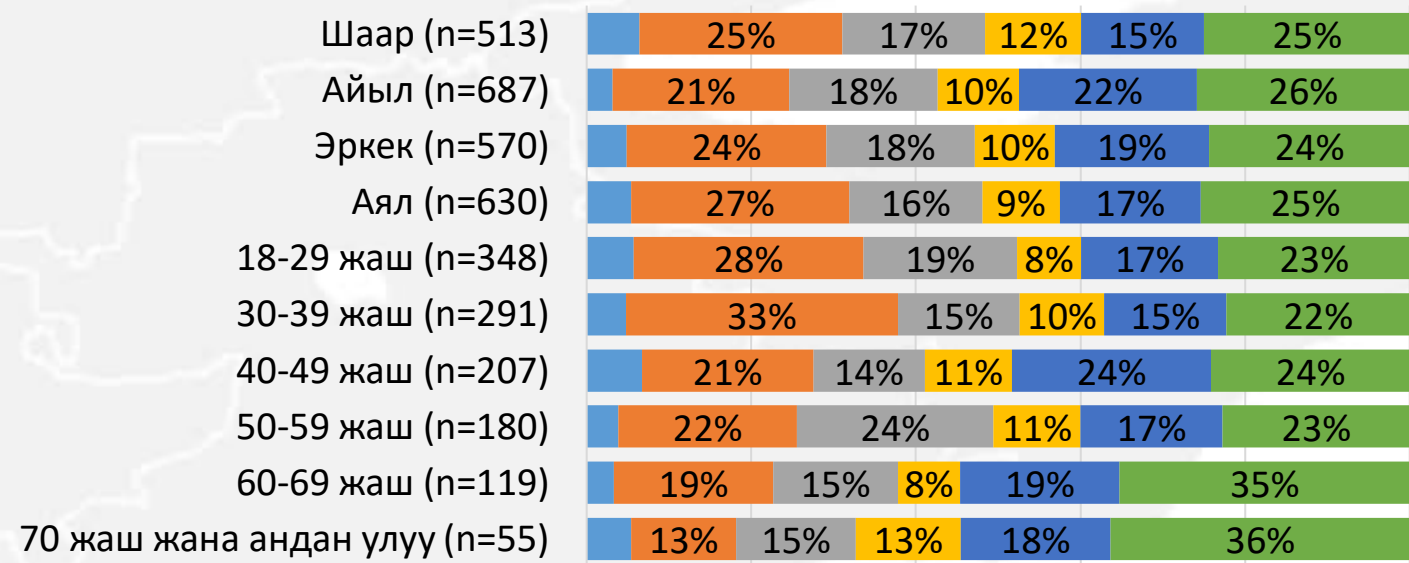
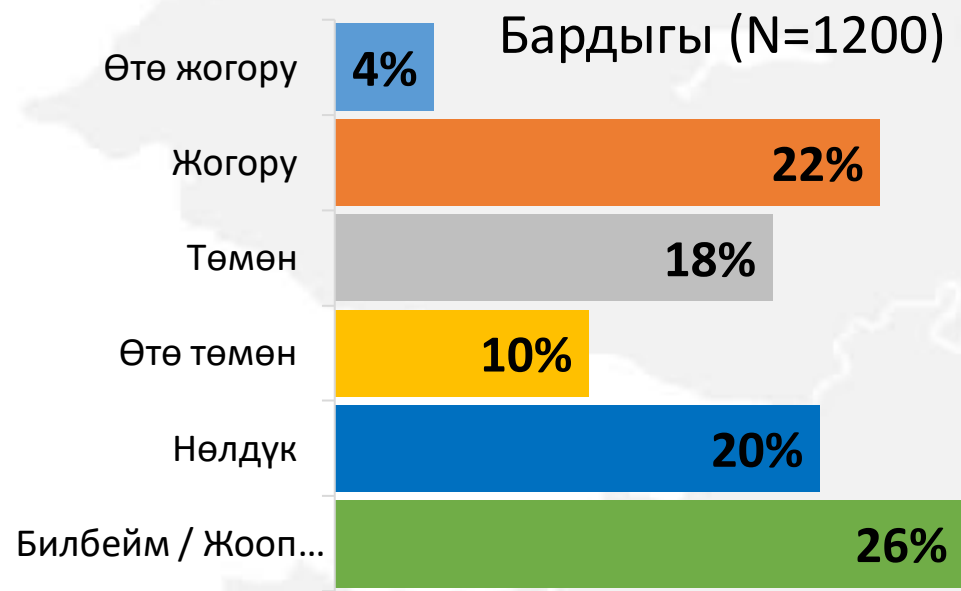

Жергиликтүү кеңештерге шайлоодо добуш берүү эмне үчүн маанилүү?

Бардыгы (N=816)

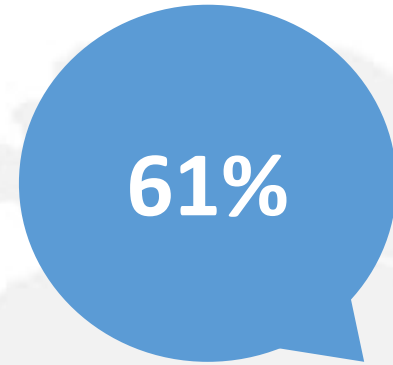

Жергиликтүү кеңештерге шайлоодо административдик ресурстарды кыянаттык менен пайдалануунун ыктымалдыгы канчалык?

Эмне үчүн административдик ресурсту кыянаттык менен пайдалануу ыктымалдыгы бар?

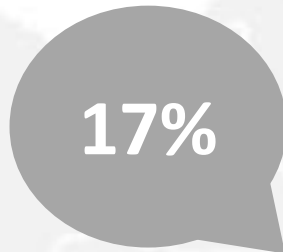
(n=367)

Шайлоо учурундагы кадимки тажрыйба

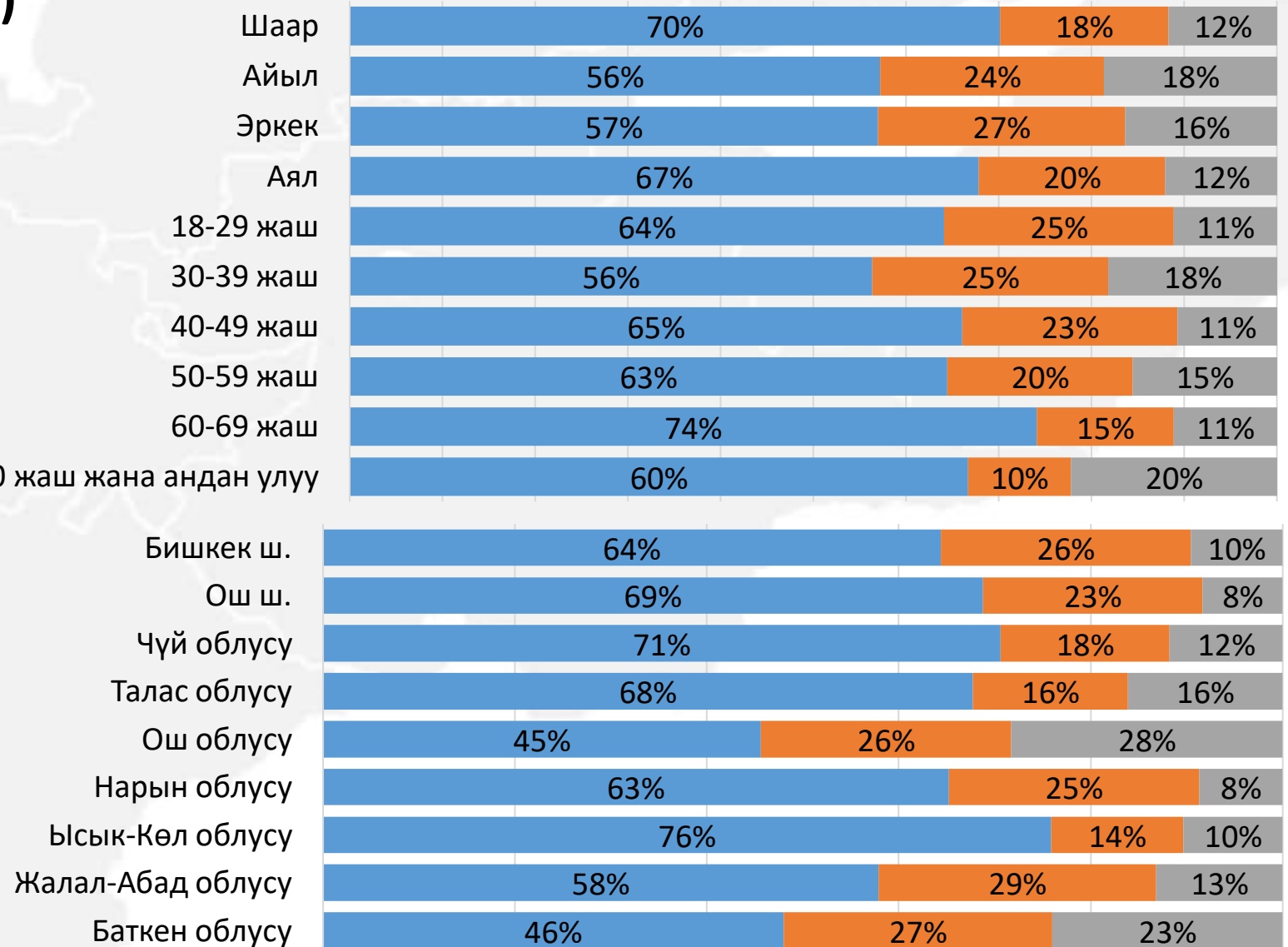

Антпесе, айрым саясий партиялар / талапкерлер жеңишке жете алышпайт

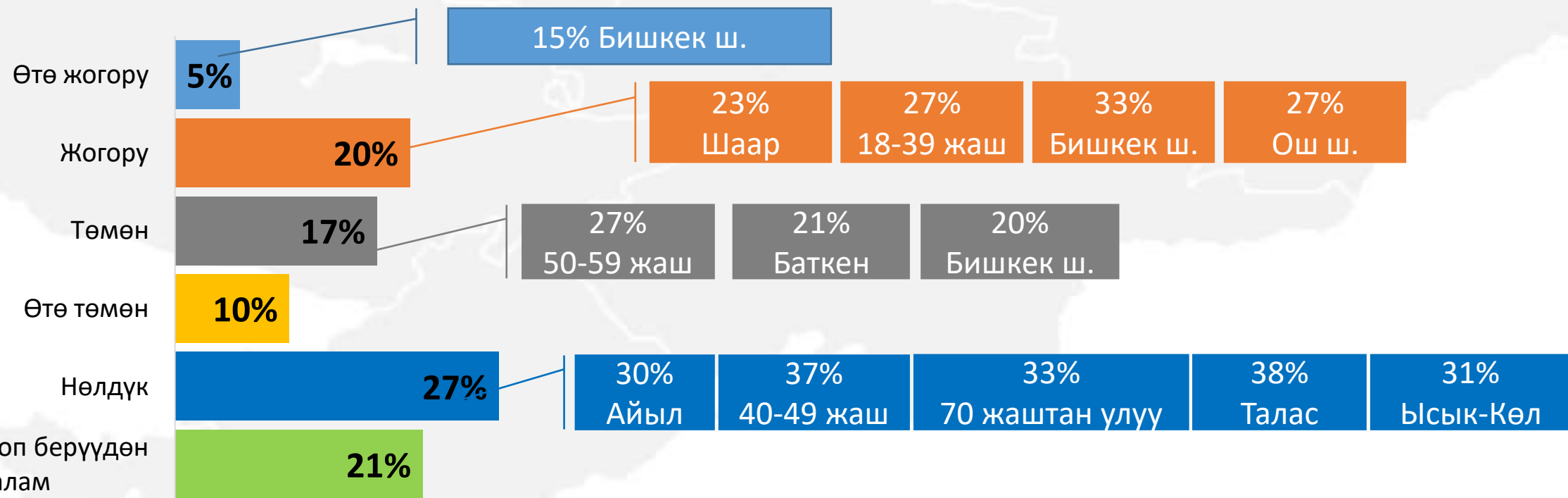
Билбейм, жооп берүүдөн кыйналам / Жооп берүүдөн баш таруу

70 жаш жана андан улуу

Жергиликтүү кеңештерге шайлоо учурунда добуш сатып алуу ыктымалдыгы канчалык?

Бардыгы (N=1200)

Эмне үчүн добуш сатып алуу ыктымалдыгы бар?

(n=346)

Шайлоо учурундагы кадимки тажрыйба

52%

Адамдарга кимге добуш берерине баары бир

14%

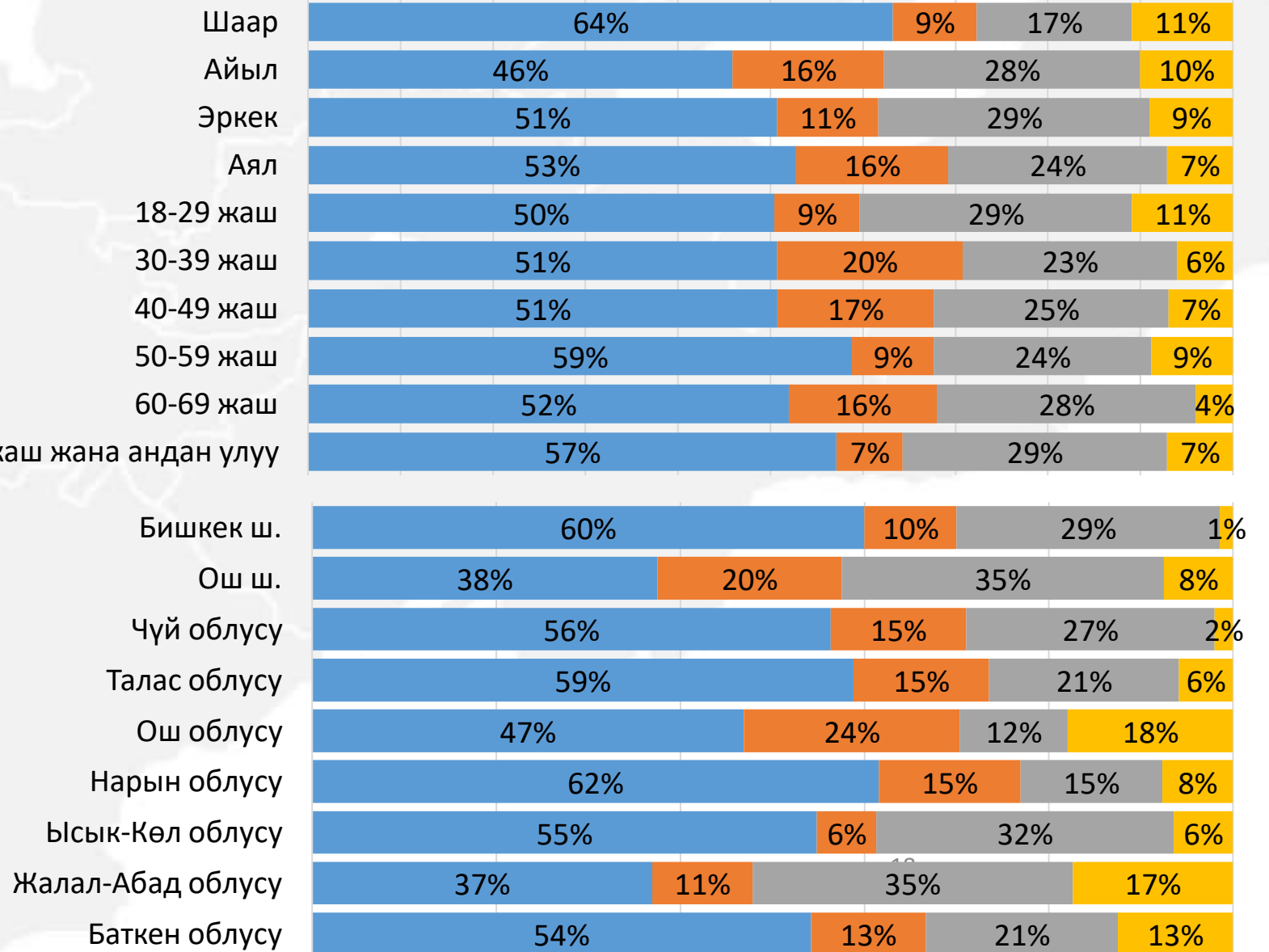
Убактылуу баюу үчүн мүмкүнчүлүк

24%

Билбейм, ЖБК / Жооп берүүдөн баш тартуу

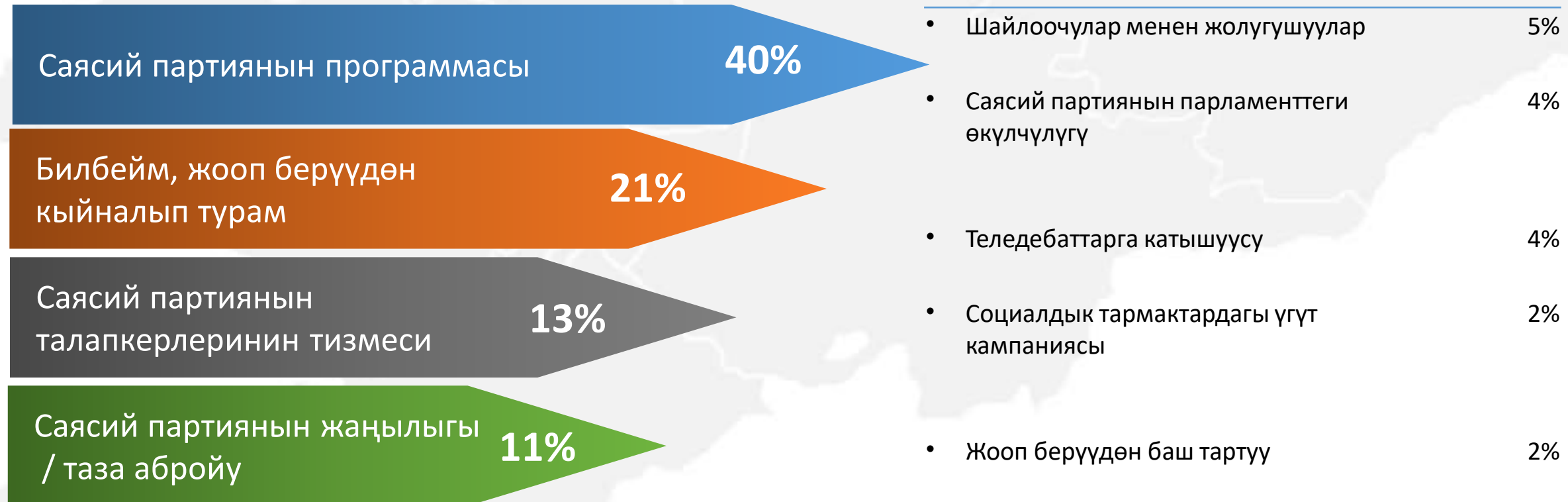
10%

70 жаш жана андан улуу

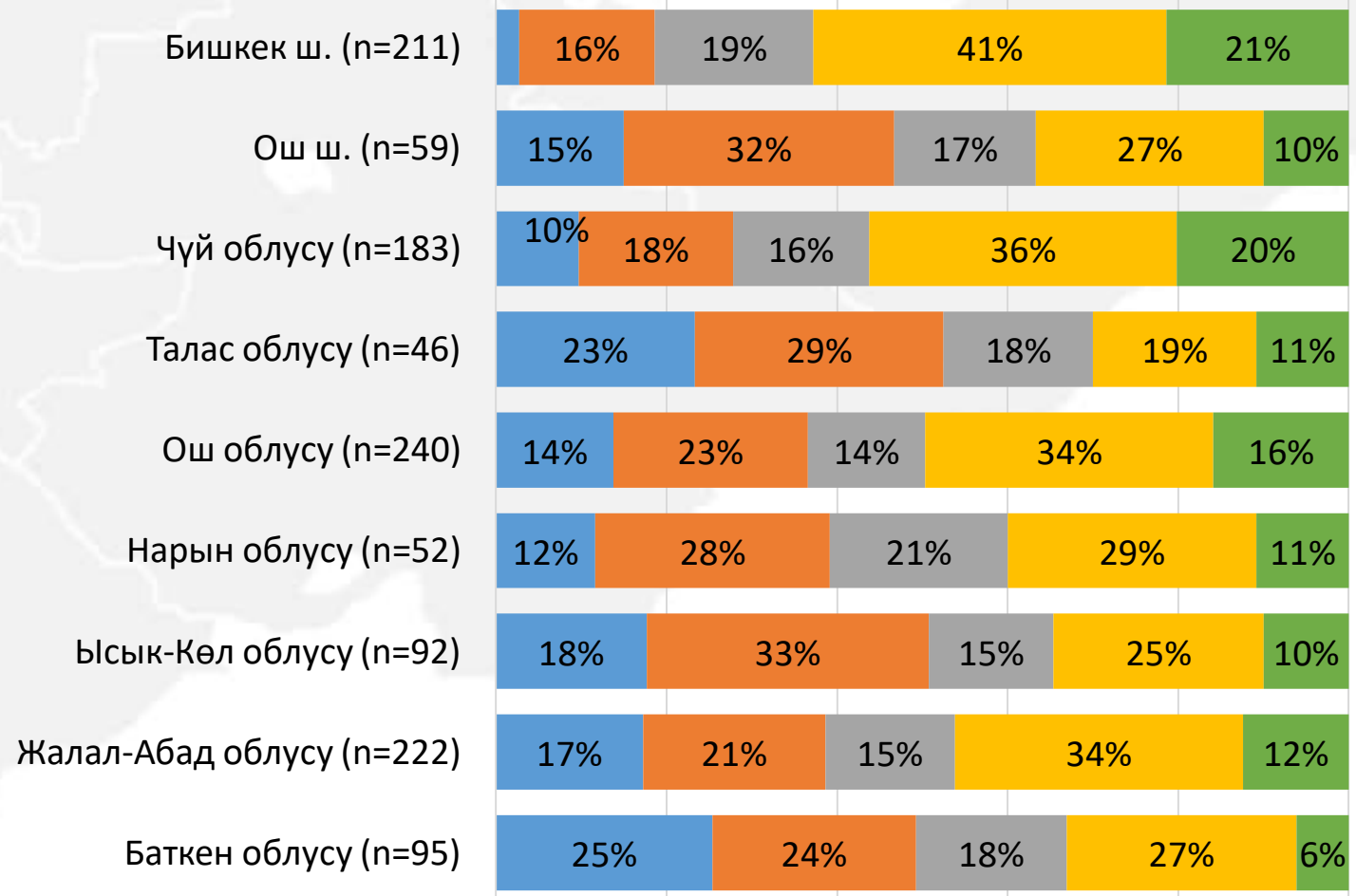
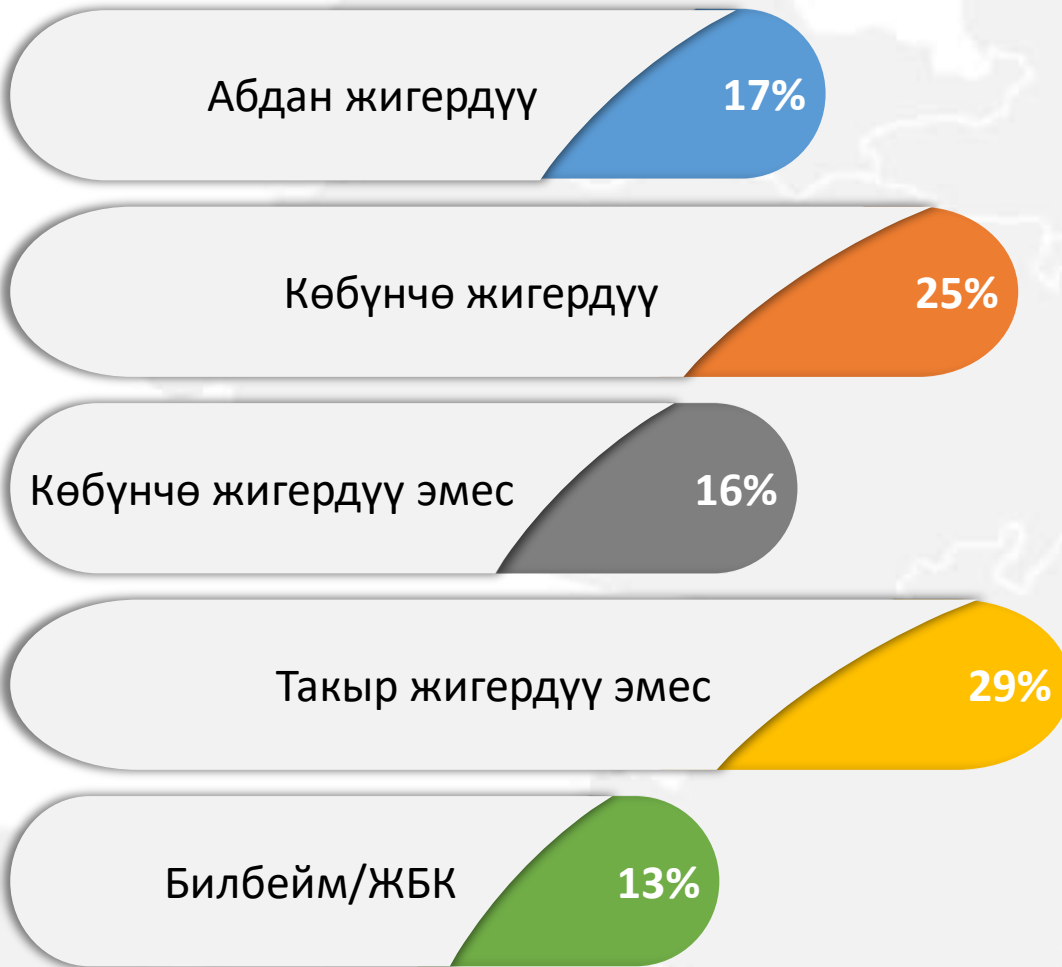
Кайсы бир саясий партияга / талапкерге добуш берүү чечимине эмне көбүрөөк таасир этет?

Бардыгы (N =1200)

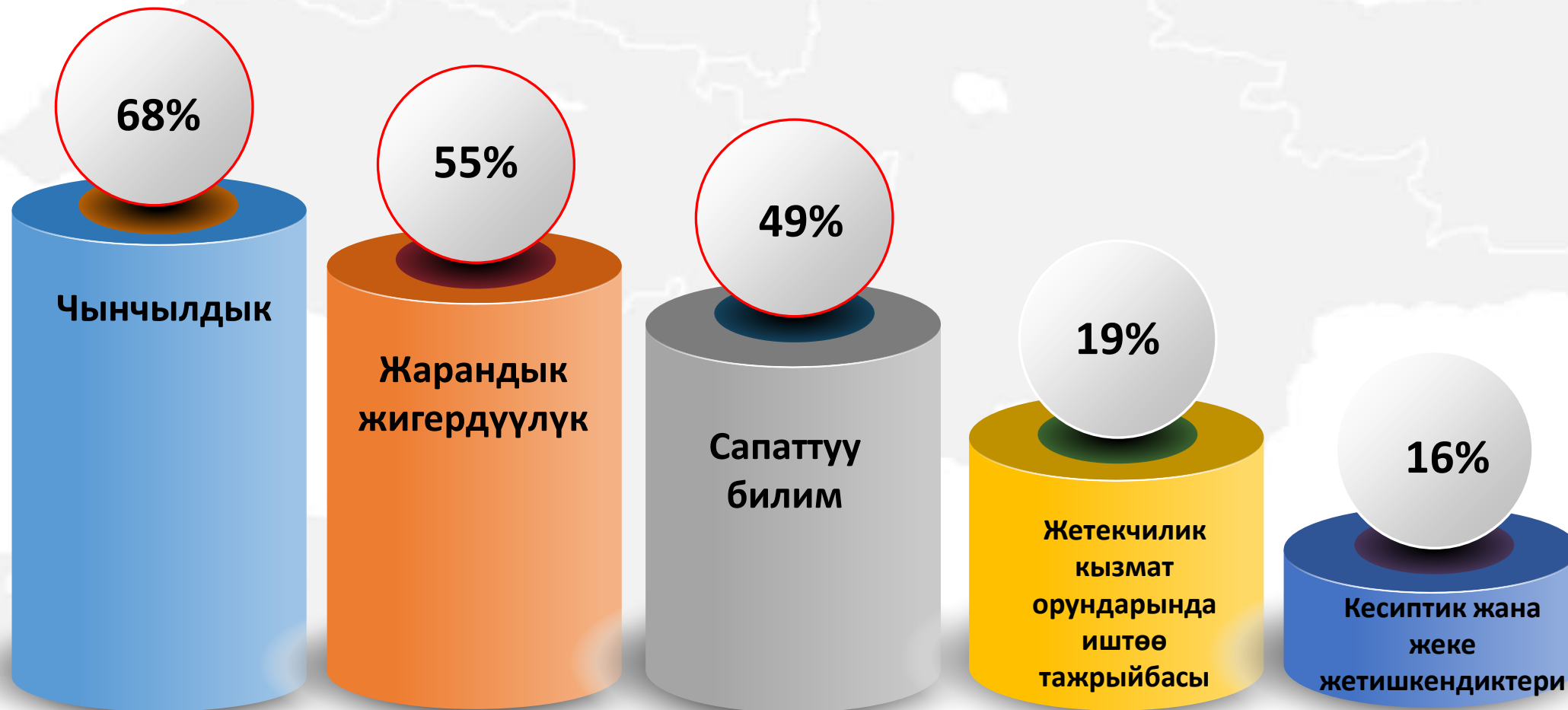
Жергиликтүү кеңештин депутаттары жергиликтүү жамааттын көйгөйлөрүн чечүүгө жигердүү катышабы?

Бардыгы (N =1200)

Жергиликтүү кеңештин депутаты кандай үч сапатка ээ болушу керек?

Бардыгы (N =1200)

Мыйзамдар менен жергиликтүү кеңештер үчүн гендердик квоталар киргизилген. Эмне үчүн гендердик квоталар маанилүү?

Эркектер (n=570)

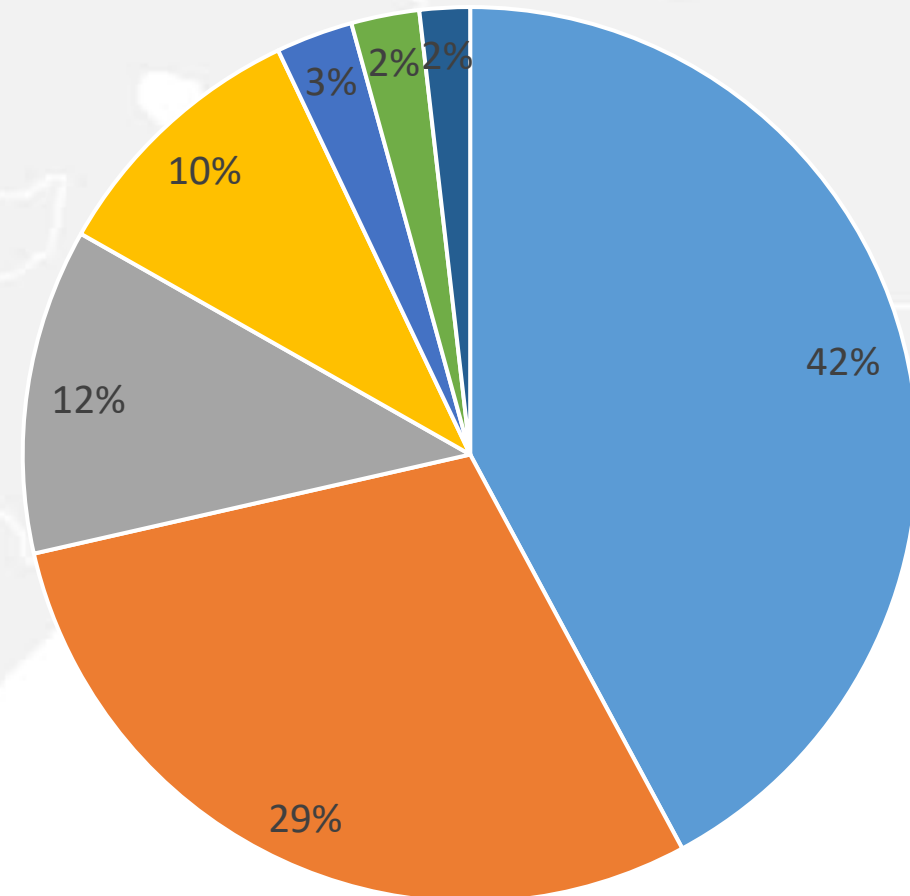
Аялдар (n=630)

Мыйзамдар менен жергиликтүү кеңештер үчүн гендердик квоталар киргизилген. Эмне үчүн гендердик квоталар маанилүү?

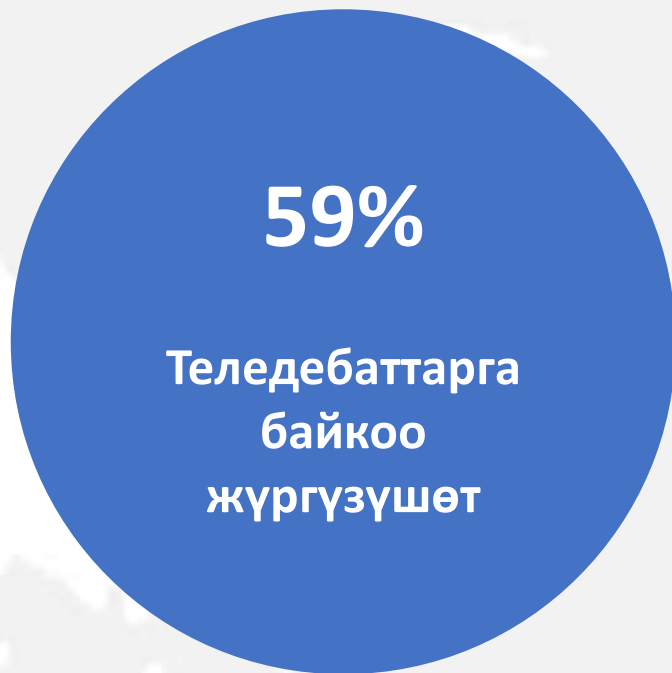
Баардыгы (N=1200)

- Гендердик теңчиликти камсыз кылуу
- Квота демократиялаштыруу процессине салым кошо алат
- Жергиликтүү кеңештерге аялдардын өкүлчүлүгүн жакшыртуу
- Саясий турмушта аялдардын тажрыйбасы керек
- Бири да эмес
- Билбейм/Жооп берүүдөн кыйналам
- Жооп берүүдөн баш тартуу

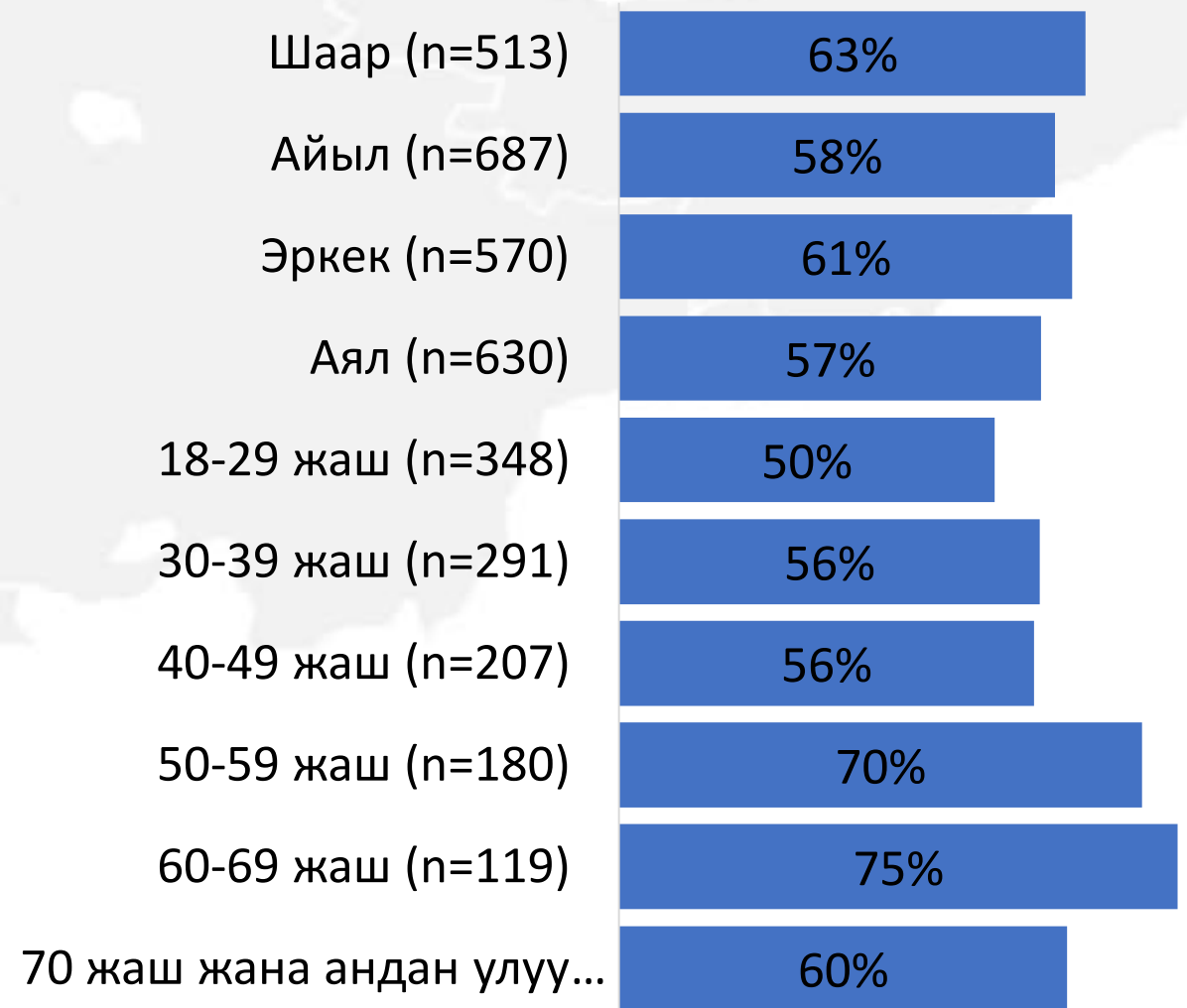

Биринчи жолу жергиликтүү кеңештерге шайлоодо теледебаттар өткөрүлөт. Аларга байкоо жүргүзөсүзбү?

Бардыгы (N=1200)

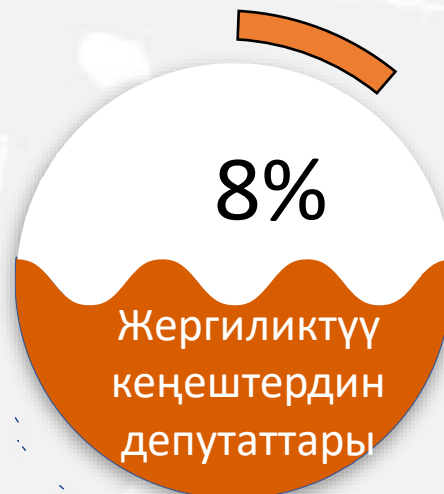
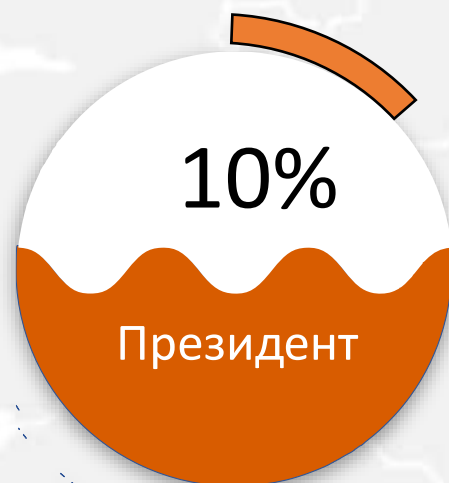

ООБА деп жооп берген
респонденттер (n=708)

Шаар мэрлерин жана айыл өкмөт башчыларын ким тандашы / дайындашы керек?

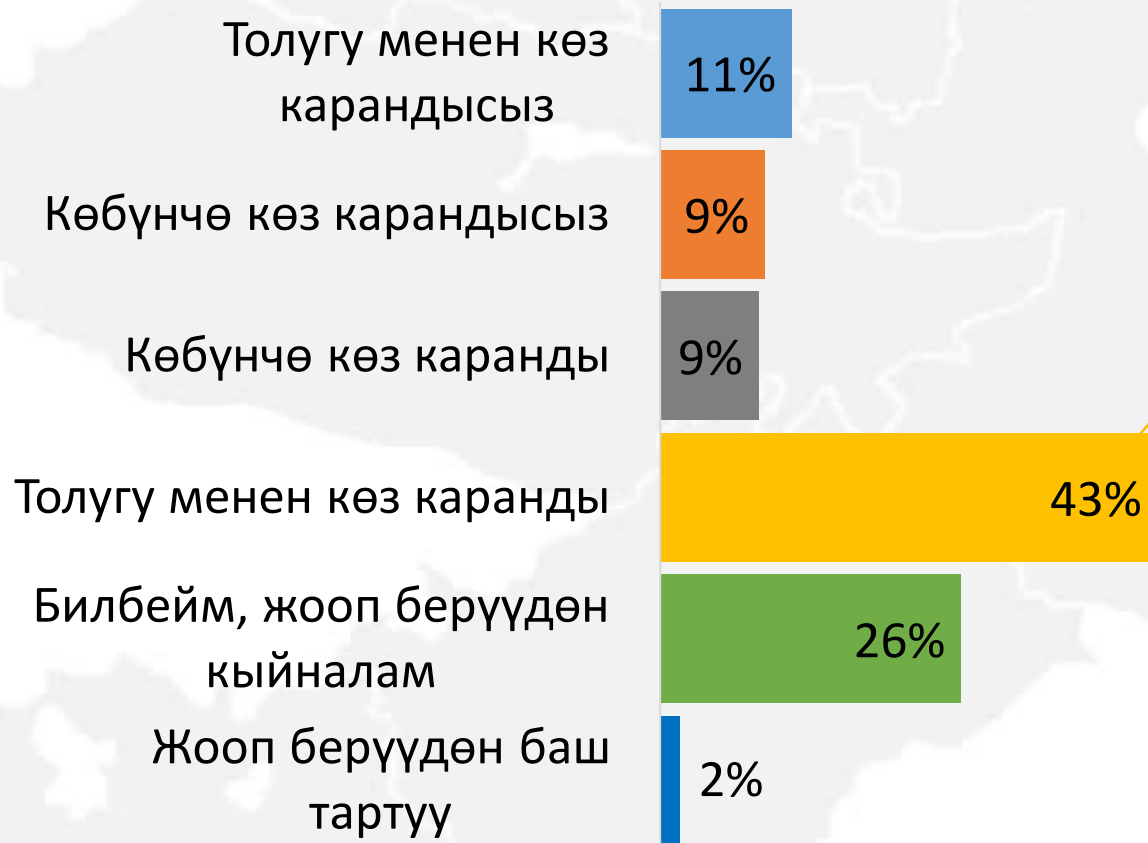
Бардыгы (N=1200)

-
- Билбейм, жооп берүүдөн кыйналам 8%
 - Жогорку Кеңештин депутаттары 3%
 - Жооп берүүдөн баш тартуу 1%
-

Шаар мэрлери / айыл өкмөт башчылары Өкмөттөн көз карандысыз иштешеби?

Бардыгы (N=1200)

49%

48%
30-49 жаш

- 50% Бишкек ш.
- 48% Ош ш.
- 48% Нарын облусу
- 49% Ысык-Көл облусу

Биздин байланыштар

- Кыргыз Республикасы, Бишкек ш., Токтогул көч., 141/1. Телефон: 0(312) 979205
- Сайт: www.commoncause.kg
- SMM: www.instagram.com/commoncause312 | www.facebook.com/commoncause312 | <https://twitter.com/commoncause312>